

Nada Brajković

1. Reštalament

- Sjećam se, sjećam se reštalamenta itekako... sam ja z mojim oci tekla po šumi... ma smo nesli jeno cilo nas (...) kafe i kad smo vidle malo sela van, Nemci u selu, i mi smo se... ja sam se posle vajak držala z ocem. Poslje smo išle u jednu pećinu i dok nije finija vajak ih je bilo puno. I su rekli da nisu niš stvorili... ni jedan niš... i onda smo otišli pomlao doma... Ma ja sam onaj put bila mlada.

2. Bombardiranje

- 14. 04. 1944. su bombardirali. Ja znan da je bilo ujutro sedam ur... smo se spremali kopat poj, sadit krumpir... I moj otac je izaša van, smo tamo blizu doma stanovali, i moj otac govori „bižmo, nešto će bit“... a već je bilo... onaj put ni bilo svako jutro kafe, moja mati je srila neke frkatiće s krupmirom i mlikom... i to je bilo na stolu da ćemo jest, ma nam je bilo lazno. I onda moj otac govori bižmo, nešto će bit. I samo smo rivali ozada za taj dom. Neki tu, a neki dalje, kako je ki moga. Ja sam... najzadnja ostala. Otac i mati su drugu dicu tamo di je groblje, ma neka staza, isto je puno djece tamo bižalo. Vajak je to... kad je prva bomba pala, i kad je prva pala je jedno malo od tri mjeseci umrlo. I onda smo... smo bižali, a ja sam ostala, samo ozada za domom, je bila tako jedna ijevica, i prvi put sam stala tako, a zid je bio visok i kad je avion pasa sam skočila. I onda smo se našle malo dalje uz jednu stalu i jedan otrok je bi s nami, tamo smo se zabile u neko trnje i tako smo svo vrime ostale. A to di sam se ja prije bila fermala je ubilo jedno ženu i jeno djece od dvi let... ali kako je bomba bila pala u meko, nisu se vojne bile rashitale ni niš, cijele su ostale. I onda je tih bombi puno palo u jednom trenutku... u stali su bile izgorile krave, i jedno par njih je bilo... ne, ne, i malo još dole nastojimo mi... su bili pobigli tamo u neki vrt, jedna žena s troje dicu, moja teta s dvoju dicu, od moga kunjada mati, jena druga mala, to je bilo sve tamo raskosano, i po stablima ih je bilo.

3. Bježanje u šumu

- I kad su bombardirali, znaš tamo iznad sela, vajak su mitraljali, vajak su mitraljali, a tamo su bili nekega malega ranili isto... je ima devet let, kad su ih... kad su ih posle, ono, na kup redali,

tamo su ga ubili. Da, da... vajk su mitraljali... ti si lipo vidi, lipo si vidi, skoro čovika u avionu kako je niko preleta. Jako, jako su mitraljali, i vruga delali...

- A recite, od kuda su došli?

- Kad smo mi došli van, su došli kako tamo od... od Buzeta, od one strane, a od kud su došli ne znan... ovako su došli, pa oko sela šli tako... nisu došli, naprimjer od Učke, nego od one strane...

4. Spavanje

- A ća ja znan... kako... nikako... vajk imao strah, vajk si imao strah... pokle smo, pokle smo jeno tri miseca spali u šumi... smo u šumi spali... svi ljudi, svi... uveće kašnije smo znali... ujutro doma, navečer kašnije smo hodili ća... mhm...

- Govorili ste da ste imali pećine u kojima ste se skrivali?

- I pećine, i... kako na travu si bija i spa ponoći. Dvi, dvi, dvi male su se poli nas rodile u šumi, onaj put '44. Bilo je, bilo pećin, ma nisi riva uvik do tih pećin...

5. Drugo razaranje Brgudca

- Drugi put kad su došli je bilo malo ispred noći, vani su bili skrozi sela, s druge strane, i oni su pucali na njih i oni su se povkli, ti nemci su išli ća, nisu na putu do sela došli. I drugi večer su došli, prema noći i onda kega su ulovili su ga ubili, neki sam ti rekla... neki u onoj kući su bili, dvi materi s pet dice, pa jedno je... 18 ih je uglavnom bilo (...) su ih popeljali van s konobe, su ih u logor slali i onda su ih ubili. Jena mala od 6 let je ostala mrtva. Aha. Jene dvi su bile ostale ranjene, ranjene, Vera Klobas, Marija Ivančicu su bile sestre, one su bile ostale ranjene i mat njihova, samo mat je bila umrla poslje, pa su ošle u neku bolnicu u šumi, su bile ranjene, je bilo strašno, a 3 sestre su bile na smrt zajedno. I od ove druge, od one kuće su bili svi, baš svi mtrvi. Svi.

- Znači, koga su našli u kući, onda bi ga odmah...

- Ja, ja... Onda bi ga, onda bi ga. Da, da. Onda da.

- A dali su ostali... Šta je bilo s vama? Dali ste čuli da dolaze, ili kako?

- Ja i moja mat smo tamo bile na njivu u selu smo nešto delale, smo vidile ti ljudi da bižu ča, niš ne znamo, tečemo doma da poberemo dicu, bižimo i mi ča. I tamo kad smo došli kadi je... si vidio di je voda, mi to zovemo voda studenac... I zgoraj je zid, vajka (...) i ja sam imala jenu sestru ovako na nogu, i to po temu boku sam se vukla, i tako mat. I tako drugi ljudi isto, i onda kad je bila noć je počea daž padat, vajk su pucali u one velike gore, vajk su pucali i onda smo isto rivali u jednu pećinu, po noći smo tu bili.

- Klobas Martin, 90 let, njega su na postelji ubili, tad drugi put kad su... a, Ivančić Ivana, 93 su poli špahera, poli špaher da su mu pucali u usta. Su povidali u usta, ubili su ga, da, da. I još tako su jenu ženu isto su pucali u nju, su je bili tu ranili, ona se je valja storila kako da je mrtva pa je bila ostala živa. Je puno, puno let ostala živa. Tu su je bili pukli, tako je valjda ona se je držala kako da je mrtva nekako, to vrime dok je bila unutra. Su, su, 93 i 90, Martin Klobas i Ivančić Ivan. Tako ti je to bilo.

6. Vješanje Mate Sankovića

- Jedan put je nas odbor, mene i još jenu posla u Semiće s pismom, i govori hojte priko Krasa z nekom stazom (...) po putu. Mi smo šle po putu, a do jutra su oni došli priko Krasa gori. A su nan rekli u Semiće kad smo došli, da su šli gori i mi smo odnesle to pismo kamo su nas poslali, smo nesle i čekali smo ja i neka Ana Sanković je bila, mislim da je umrla u Buzetu i onda je, su nan rekli da su došli gori Nemci, da neka mi budemo tote dok oni ne posaju doli, i kada su pasali doli je pasa š njin od te Ane Sanković otac. I par dana poslje su ga na Lupoglavu, kot se gre dol od Lupoglava prema Semićima poli same pruge na jedan kalibar su ga obisili, neće bit tužen od nikega... Mate Sanković.

- On je bio iz Brdgudca?

- Ja, ja, bija je prijatelj mojega oca. Iz Brdgudca.

- Znači objesili su ga uz samu prugu?

- Uz samu prugu na jedan palin je obješen, i onda je došla š nami jedna žena, starija, nisu je sami pustili, ne taj dan.

- A kćerka je vidila kako ga vode?

- Ja, ja, kad smo tamo bili.

7. Proslava u Areni

- Bila sam prva za oslobođenje u Areni

-Vi ste dolazili?

- Ja, ja.

- I bili ste u Areni, 13.05?

- Ne znan ja, ma znan da smo bili.

- Nam možete ispričati kako se to odigralo, kako ste se spremali, kako ste došli?

- Boga lipa smo išli na Lupoglav na vlak, vlakića su dun dun dun, i šnjimi smo šli u Pulu

- Je bilo puno ljudi?

- Aj, krcato je bilo, krcato. Krcato, krcato je bilo?

- Na svakoj stanici su se...?

-Nakrcivali, da, da. Su, su.